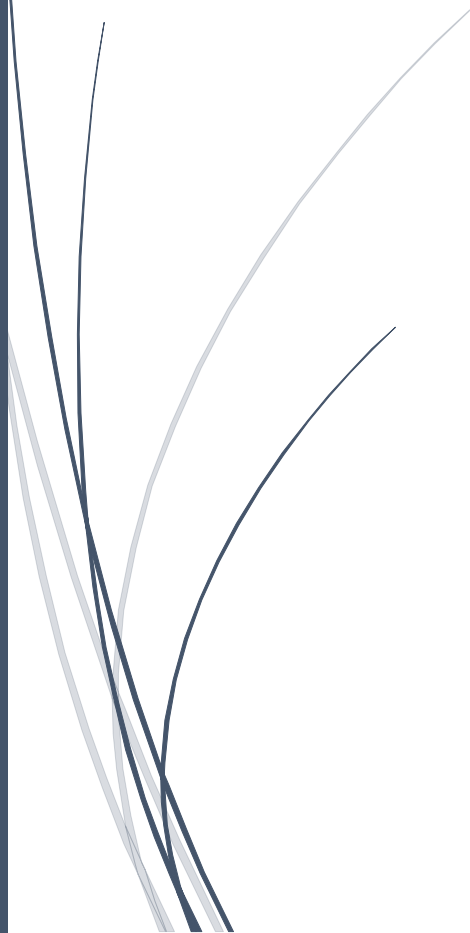

A dark blue vertical bar runs down the left side of the page. A blue arrow points to the right from the bar, containing the date.

22-6-2023

Eigenaarschap stimuleren in de bovenbouw

Several thin, curved lines in dark blue and light grey originate from the bottom left and sweep upwards and to the right.

Mariska Melenhorst
Naam: Mariska Melenhorst
Studentnummer: 991225358
Klas: PPD2C
Vak en code: BGO PP2BGO22
Docent: Jolanda ten Brinke en Henk Drost
Datum: 22-06-2023

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
2.	Samenvatting.....	3
3.	Onderzoeksopzet.....	4
3.1	Context	4
3.2	Onderzoeksdoel.....	5
4.	Theoretisch kader.....	6
4.1	Eigenaarschap volgens de literatuur	6
4.2	Het stimuleren van eigenaarschap bij leerlingen door leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers.....	7
4.3	Eigenaarschap op KBS School A.....	9
5.	Methode.....	11
5.1	Onderzoeksplan.....	11
5.2	Actoren	11
5.3	Instrumenten	11
5.4	Tijdspad	12
6.	Resultaten	13
6.1	Het stimuleren van eigenaarschap door leerkrachten, ouders en pedagogische medewerkers op dit moment.....	13
6.2	Wat zijn de ervaringen en gaat goed in het stimuleren van eigenaarschap.	14
6.3	De wensen en behoeftes met betrekking op eigenaarschap.....	15
7.	Conclusie en discussie	18
7.1	Conclusie	18
7.2	Discussie	19
7.3	Aanbevelingen	19
8.	Presenteren en evalueren	21
	Literatuurlijst	23
	Bijlagen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Bijlage 1: Feedbackformulier onderzoeksvoorstel.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Bijlage 2: Feedbackformulier werkveld	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Bijlage 3: Onderzoeksinstrumenten	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Bijlage 4: Toestemmingsformulier HBO kennisbank	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

2. Samenvatting

De visie van KBS School A is: Op School A werken leerkrachten en leerlingen doelgericht en planmatig. Zij nemen verantwoording voor eigen leren. Zo werken wij aan eigenaarschap. Bij ons op school kan iedereen zichzelf zijn. Je hebt vertrouwen in jezelf en je eigen handelen en beseft dat je deel bent van een geheel ("Schoolgids 2022-2023", 2022).

Vanuit de leerkrachten kwam de vraag naar boven. Werken wij aan eigenaarschap? Niet zo heel veel. Vanuit daar is dit onderzoek opgezet met de volgende hoofdvraag:

Hoe kunnen leerkrachten, ouders/verzorgers, en pedagogisch medewerkers, leerlingen uit de bovenbouw stimuleren om eigenaarschap te verbeteren op KBS School A?

Vanuit deze onderzoeksvraag zijn er theoretische en praktische deelvragen opgesteld. Hieronder volgt eerst een korte samenvatting van de antwoorden op de theoretische deelvragen gevolgd door een korte samenvatting over de antwoorden op de praktische deelvragen.

Eigenaarschap van leren is de mate waarin de leerling verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen leerproces volgens Klein Hulse en van den Berg (2017).

Volgens Zimmerman en Schunk (2013) Zijn er vier eigenschappen die elke leerling kan ontwikkelen om meer eigenaarschap te ontwikkelen.

- Het stellen van eigen doelen
- Zelfevaluatie
- Zelfmonitoring
- Zelfinstructie.

Om eigenaarschap te stimuleren hebben leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers een positieve houding nodig om kinderen zelfgestuurd te laten leren. Daarbij hebben leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers de volgende vaardigheden nodig: Kinderen kunnen motiveren om actief deel te nemen in het leerproces, keuzes aanbieden, kinderen coachen en modelleren.

Uit de praktijk zijn de volgende resultaten gekomen door middel van enquêtes, interviews en observaties. Leerlingen willen graag zelf mee kunnen denken over wat ze leren. Dit past ook mooi bij wat leerkrachten aangeven in hun wensen en behoeften. Leerkrachten geven aan graag zo verder te willen qua communicatie. Maar wel leerdoelen willen benoemen en waarom kinderen het leren om vervolgens weer te reflecteren op de doelen. Pedagogisch medewerkers hebben behoefte aan het in gesprek blijven met de kinderen en hierin een coachende rol te hebben. Ouders/verzorgers geven als wens aan baat te hebben bij adviezen en praktische tips.

Vanuit de literatuuronderzoek en de resultaten is er een aanbeveling tot stand gekomen.

De aanbevelingen zijn als volgt:

Doelen stellen, hierbij kun je denken aan doelen stellen tijdens een kindgesprek of voor de les, groepsdoelen. Eventueel met het gebruik van bord in de klas van stichting leerkracht (2021). Naar aanleiding van deze doelen feedback geven volgens Hattie (2014). En natuurlijk evalueren samen met het kind. Dit kan door gebruik te maken van kindgesprekken of op groepsniveau. Vervolgens kan er een portfolio opgesteld worden voor het rapport of kunnen er vaardigheden aan toe worden gevoegd.

Om tegemoet te komen aan de wensen van de kinderen zouden via de persoonlijke leerdoelen verschillende werkvormen ingezet kunnen worden wat terug te zien kan worden tijdens de rapport gesprekken met ouders waarin leerkrachten praktische tips en adviezen kunnen geven.

Pedagogisch medewerkers zouden betrokken kunnen worden om zo eenduidige communicatie te hebben en voor de begeleiding in het reflecteren.

3. Onderzoeksopzet

In hoofdstuk 3 gaat de onderzoeker in op de context, de probleemstelling waarnaar er een hoofdvraag en deelvragen geformuleerd worden.

3.1 Context

Catent is een landelijke katholieke stichting voor basisonderwijs en kinderopvang waar iedereen welkom is. Er werken meer dan 600 medewerkers en zij verzorgen voor ongeveer 5.000 leerlingen basisonderwijs. In totaal zijn er vijfendertig basisscholen waaronder twee scholen voor speciaal onderwijs en acht kinderopvanglocaties. Deze scholen zijn verdeeld over de provincies Overijssel, Gelderland, Drenthe en Friesland.

Catent biedt kwalitatief goed onderwijs. Bij Catent is iedereen welkom, mag je meedoen en wordt de leerling gezien. Leerlingen worden begeleid bij verschillende maatschappelijke thema's.

In Wezep staat de Katholieke brede school School A. KBS School A maakt deel uit van stichting Catent. De basisschool wordt bezocht door 140 leerlingen verdeeld over 6 groepen. Waar zeventien medewerkers werkzaam zijn.

School A vindt het belangrijk dat leerlingen, leerkrachten en ouders naar met respect naar elkaar omkijken. Ondanks verschillen wil de school graag in verbinding staan door samen te leren, delen en vieren. Vertrouwen hebben in elkaar en hier samen verantwoordelijk voor zijn.

In de school bevindt zich een kinderopvang locatie van Stichting kinderopvang Oldebroek. Deze locatie bestaat uit drie groepen.

De school staat in een nieuwbouwwijk waar vooral arbeiders wonen.

In de visie van School A staat het volgende beschreven;

Op School A werken leerkrachten en leerlingen doelgericht en planmatig. Zij nemen verantwoording voor eigen leren. Zo werken wij aan eigenaarschap. Bij ons op school kan iedereen zichzelf zijn. Je hebt vertrouwen in jezelf en je eigen handelen en beseft dat je deel bent van een geheel ("Schoolgids 2022-2023", 2022).

Praktijkprobleem

Het probleem is ontstaan door het kritisch kijken naar de visie met verschillende leerkrachten van KBS School A. Wat staat er nu in onze visie en maken wij dat ook nog waar? Dit probleem kwam naar voren tijdens een studiedag. De schoolplanposter hing in de gang. Deze poster werd door de leerkrachten gelezen en daar viel het volgende op.

Het woord eigenaarschap. Er werd door een leerkracht het volgende gezegd over eigenaarschap; 'Leerlingen hebben een weektaak en een blokje, maar dat is het!'

Naar aanleiding van deze vraag kwam er een gesprek op gang en bleek het probleem zich vooral in de bovenbouw af te spelen en werken ze in de onderbouw voldoende aan eigenaarschap volgens de leerkrachten die werken in de onderbouw.

In de bovenbouw vinden leraren dat leerlingen weinig inbreng hebben in wat ze graag willen leren om zo ook eigenaarschap te nemen voor wat ze willen leren. Door de studiedag is naar boven gekomen dat leerkrachten volgens de visie van KBS School A willen werken en dat eigenaarschap daar een onderdeel van is. Leerkrachten zien nu dat kinderen de moet taken op de weektaak doen en af en toe de mag taken uitvoeren. Ook het blokje wat op de tafel ligt wordt gebruikt wanneer de leerkracht daarom vraagt. Leerlingen nemen hierin niet zelf de verantwoordelijkheid. Leerkrachten zie je leerlingen aanspreken en aansporen in wat ze moeten doen. Terwijl er in de visie wordt beschreven dat leerlingen eigenaar zijn van hun eigen leren en daar verantwoording voor nemen. Bij de leerlingen zie je dat ze de verantwoording niet nemen. Ze doen het op aansporing van de leerkracht. Leerlingen roepen vaak; "Wat moet ik nu doen?" en kijken vervolgens om zich heen om dan uiteindelijk de leerkracht te vragen naar wat ze moeten doen. Daarin zie je dat leerlingen niet de verantwoording nemen of pas nemen nadat ze zijn aangespoord door de leerkracht. Mogelijk ervaren ouders dit thuis ook. Worden leerlingen thuis geholpen waardoor ze geen

eigenaarschap kunnen ontwikkelen. Worden leerlingen hierin niet gestimuleerd tijdens de opvoeding. En mogelijk geldt dit niet alleen voor ouders maar ervaren pedagogisch medewerkers op de buitenschoolse opvang dit ook.

3.2 Onderzoeksdoel

Aan het eind van dit praktijkgerichte onderzoek is duidelijk hoe leerkrachten, ouders en pedagogisch medewerkers, leerlingen kunnen stimuleren om eigenaarschap te ontwikkelen. Waardoor de leerlingen verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen leren.

Hoofdvraag

Hoe kunnen leerkrachten, ouders/opvoeder en pedagogisch medewerkers, leerlingen uit de bovenbouw stimuleren om eigenaarschap te verbeteren op KBS School A?

Deelvragen

Theoretische deelvragen

- Wat is eigenaarschap volgens de literatuur?
- Hoe kan de leerkracht, ouders/opvoeder en pedagogisch medewerker eigenaarschap van het kind stimuleren volgens de literatuur?
- Wat staat er over eigenaarschap beschreven in het beleid van KBS School A?

Praktische deelvragen

- Hoe stimuleren leerkrachten, ouders en pedagogisch medewerkers eigenaarschap op dit moment?
- Hoe ervaren leerkrachten, ouders en pedagogisch medewerkers het stimuleren van eigenaarschap? Waar zijn deze actoren tevreden over rondom het stimuleren van eigenaarschap?
- Wat zijn de wensen/behoefte met betrekking op eigenaarschap van leerkrachten, ouders en leerlingen?

4. Theoretisch kader

In hoofdstuk 4 gaat de onderzoeker op zoek naar antwoorden op de theoretische deelvragen. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat eigenaarschap is, hoe professionals en ouders eigenaarschap kunnen stimuleren volgens de literatuur. En als laatste, wat is er beschreven in het beleid van KBS School A over eigenaarschap.

4.1 Eigenaarschap volgens de literatuur

Eigenaarschap betekend verantwoordelijkheid nemen (Klein Hulse & van den Berg, 2017).

Klein Hulse en van den Berg (2017) beschrijven eigenaarschap wat betreft de leerling.

Hierover zeggen zij het volgende:

Eigenaarschap van leren is de mate waarin de leerling verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen leerproces.

In de literatuur word veelvuldig gesproken over agency.

Agency verwijst naar het vermogen om op een vaardige, verantwoorde, kritische en autonome manier deel te nemen aan specifieke culturele praktijken, afhankelijk van de context. Het omvat zowel de benodigde kennis en vaardigheden voor bekwaam en verantwoordelijk handelen binnen een specifieke praktijk, als bredere vaardigheden, kritisch denken, het maken van eigen keuzes en het nemen en afleggen van verantwoording (Dobber & van Oers, 2018).

Volgens Zimmerman en Schunk (2013) omvat eigenaarschap vier vaardigheden die elke leerling kan ontwikkelen:

- Het stellen van eigen doelen.
- Zelfevaluatie
- Zelfmonitoring
- Zelfinstructie

Het stellen van eigen doelen

Leerlingen krijgen de ruimte om doelen te stellen binnen het methodedoel dat de leerkracht stelt. Hierdoor richten leerlingen zich meer op het bereiken van die doelen dan wanneer de leerkracht ze zou bepalen. Om deze doelen te behalen, maken leerlingen gebruik van cognitieve, metacognitieve en motivatie.

Cognitieve vaardigheden hebben betrekking op het vermogen van leerlingen om informatie op te nemen en te verwerken. Metacognitieve vaardigheden hebben betrekking op het begrip en de beheersing van het eigen denkproces, zoals het organiseren, plannen, doelen stellen, uitvoeren van taken, het evalueren van het proces en reflecteren. Motivatie verwijst naar de innerlijke drijfveer die de leerling aanzet tot het behalen van de doelen.

Wanneer een leerling enthousiast en betrokken is bij een bepaald onderwerp, heeft hij of zij de mogelijkheid om zelf leerdoelen te bepalen. Vanuit motivatie en betrokkenheid zijn leerlingen ook volgens Klein Hulse en van den Berg (2017) in staat leerdoelen voor zichzelf te bedenken.

Leerdoelen spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van eigenaarschap bij leerlingen. Het is belangrijk dat leerdoelen op een begrijpelijke manier worden geformuleerd, zodat leerlingen ze kunnen begrijpen.

Slo beschrijft daarover het volgende:

Het vermogen om zelfstandig te handelen en daarvoor verantwoordelijkheid te nemen in de context van een bepaalde situatie en/of omgeving, rekening houdend met de eigen capaciteiten. Het gaat om het heft in handen nemen en niet klakkeloos aanwijzingen of voorschriften volgen. Daarvoor is het nodig zicht te hebben op de

eigen doelen, motieven en capaciteiten. (Zelfregulering - Leerlijnen 21e -eeuwse vaardigheden, 2020)

Zo stellen zij als doel dat leerlingen in de bovenbouw zelf realistische doelen kunnen stellen.

Zelfevaluatie

Kinderen hebben de mogelijkheid om zowel het proces als het product van hun eigen leren te evalueren. Ze kunnen reflecteren op hun leervorderingen en hierover zelf oordelen vellen. Deleij (2016) vindt dat het daarbij belangrijk dat ze reflecteren op het proces en het product. Waarom hebben zij hun eigen gestelde doel wel of niet behaald? Wat voor gevolgen heeft dit voor het doel van de volgende les?

Duckworth (2009) zegt dat kinderen door het onderkennen van fouten en mogelijkheden het eigenaarschap toeneemt bij leerlingen.

Zelfmonitoring

Kinderen houden hun eigen resultaten bij. Hierdoor krijgen ze inzicht in hun eigen vooruitgang en wordt duidelijk wat het effect is van hun inspanningen.

Zelfinstructie

Kinderen nemen zelf de verantwoordelijkheid om te bepalen welke instructie zinvol is en wanneer ze een doel hebben bereikt. Door deze stap ontwikkelen leerlingen een gevoel van verantwoordelijkheid.

Volgens Zimmerman en Schunk (2013) stimuleert eigenaarschap een actieve en betrokken houding bij kinderen. Deleij (2016) ondersteunt de theorie van Zimmerman en Schunk (2013) en voegt eraan toe dat kinderen verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen leerproces.

4.2 Het stimuleren van eigenaarschap bij leerlingen door leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers

Volgens de literatuur is het belangrijk om de 4 belangrijke vaardigheden volgens Zimmerman en Schunk (2013) die kinderen nodig hebben om eigenaarschap te ontwikkelen te stimuleren. Daarbij hebben leerkrachten, ouders/opvoeders en pedagogisch medewerkers vaardigheden nodig volgens Van der Vegt (2016) om leerlingen zelfgestuurd te laten leren. Kinderen, leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers zullen een positieve houding moeten hebben om kinderen zelfgestuurd te laten leren.

Een leerkracht, ouder/verzorger of pedagogisch medewerker moet kinderen

- Motiveren om actief deel te nemen in het leerproceskinderen.
- Keuzes aanbieden.
- Kinderen coachen door hints te geven. Hints en vragen zijn effectief bij leer en werk-opdrachten.
- Modelleren waarbij de leerkracht, ouder/verzorger of pedagogisch medewerker voorbeeldgedrag laat zien zodat leerlingen dit kunnen imiteren.

Het is van belang dat er een coachende houding aangenomen wordt waarbij er gesprekken worden gevoerd, verdiepende vragen worden gesteld, kinderen de kans krijgen om hardop na te denken en te reflecteren op de leervaardigheden volgens Slooter (2022).

Motivatie

Motivatie kan worden onderverdeeld in intrinsieke en extrinsieke motivatie. Volgens Ryan en Deci (2000) is intrinsiek motivatie van leerlingen sterker in het verlangen om te leren dan bijvoorbeeld motivatie die voortkomt uit cijfers, ouders of de wens om de docent te plezieren (extrinsieke motivatie). Betrokkenheid bij het eigen leren omvat drie componenten: cognitieve, emotionele en gedragsmatige betrokkenheid. Hoe sterker de betrokkenheid is, hoe meer intrinsiek gemotiveerd een leerling is om zich op dat onderwerp te willen richten.

Om de motivatie te verhogen kun je gebruik maken van de Self Determination Theory (SDT) van Ryan en Deci. Bors et al. (2014) beschrijven in hun boek daarvan de drie psychologische basisbehoeften.

1. Autonomie: Leerlingen hebben de vrijheid om activiteiten op hun eigen manier uit te voeren en hebben invloed op hun keuzes.
2. Competentie: Het vertrouwen dat leerlingen hebben in hun eigen vaardigheden en capaciteiten.
3. Relatie en sociale verbondenheid: Leerlingen ervaren een gevoel van verbondenheid met hun omgeving, waarbij ze vertrouwen hebben in anderen. Een positief klaslokaal klimaat moedigt leerlingen aan om vragen te stellen en niet bang te zijn om fouten te maken.

Ook Bergsma (2021) beschrijft de drie psychologische basisbehoeften van de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci als basis theorie voor het leerproces van de leerling. Waarin de intrinsieke motivatie van de leerling vanuit de leerling zelf moet komen. Daarbij is het van belang dat de leerling vanuit intrinsieke behoefte om evaluatie vraagt. Wat weer refereert naar de tweede vaardigheid van Zimmerman en Schunk (2013). Want externe beloningen of controle kunnen de motivatie verstoren. Daarbij kun je denken aan onverwachte overhoringen en de fouten benadrukken. Het is dus erg belangrijk dat de leerkracht/opvoeder in contact is met het kind om vanuit daar de juiste keuzes te maken in de begeleiding.

Stevens (2014) stelt dat goede motivatie en betrokkenheid bij school afhankelijk zijn van verschillende factoren, zoals keuzevrijheid, haalbaarheid, zelfregulering, sociale ondersteuning en feedback, en hoge verwachtingen.

In een pedagogische relatie, zoals die tussen een leraar, ouder/verzorger of pedagogisch medewerker en de leerling, is het essentieel dat leraren erkennen dat leerlingen er zijn voor zichzelf en niet enkel om aan de leraar te voldoen. Hoewel leerlingen wel een band kunnen hebben met hun leraren, zou deze band moeten ontstaan op initiatief en regie van de leerling zelf.

Keuze aanbieden

Om kinderen de keuze te laten maken over wat ze willen leren ontwikkelen kinderen meer eigenaarschap. Het stellen van leerdoelen en zelfsturing helpt leerlingen in te gaan zien dat zij controle kunnen nemen over hun eigen leerproces. Dit vergroot hun gevoel van zelfvertrouwen en self-efficacy. Self-efficacy is het vertrouwen en geloof dat we hebben in onszelf om te slagen in het leren volgens Hattie (2014). Hoe groter hun self-efficacy, hoe groter hun betrokkenheid zal zijn. En hoe meer doorzettingsvermogen ze zullen ontwikkelen. Kinderen met meer zelfvertrouwen zullen nieuwe dingen eerder als een uitdaging gaan zien dan een belemmering. Hiervoor zal hij meer meta-cognitieve vaardigheden in moeten zetten.

Coachen

Een belangrijk aspect van het vergroten van het eigenaarschap van leerlingen is het vermogen om hun eigen leerproces te monitoren wat Zimmerman en Schunk (2013) beschrijven als derde vaardigheid. Door de leerlingen zelf hun eigen resultaten te laten bijhouden weten ze wanneer ze hun gestelde leerdoelen hebben behaald. Dit vereist metacognitieve vaardigheden van de leerlingen en doelgerichte feedback en hints van de leraren, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers. Meta-cognitie is het denken over het eigen denken of het eigen leren, het gaat over zelfreflectie. Hattie (2014) onderscheidt drie fasen die belangrijk zijn om het kind te stimuleren in dit proces:

1. Reflectie op wat ik tot nu toe heb gedaan/bereikt (feedback).
2. Duidelijkheid over wat ik uiteindelijk precies wil bereiken en wanneer dat voldoende is (feedup).

3. Begrip van wat ik moet doen om dat te bereiken (feedforward).

Het ontwikkelen van metacognitieve vaardigheden is van belang om te kunnen begrijpen wat goed ging en waarom, net als wat fout ging en waarom. Het bevorderen van metacognitieve vaardigheden is een essentieel aspect van het creëren van onderwijs dat is gericht op het voorbereiden van leerlingen op de toekomst. Daarbij zal je dus altijd in gesprek moeten gaan en de coachende houding aan moeten nemen met het kind om deze vaardigheden te stimuleren.

Eigenaarschap bevorderende middelen

Röhner en Wenke (2004) noemen een aantal punten waar je op moet letten om eigenaarschap van kinderen te bevorderen, waaronder:

- Kinderen weten waar en wanneer er instructie plaats vindt.
- Kinderen/ leerlingen weten waar ze antwoorden kunnen vinden.
- Kinderen/ leerlingen weten waar het werk in moet worden geleverd.
- Er is een vaste plaats voor materialen.
- Er is een duidelijke vormgeving van keuzetaken.
- Er is een duidelijke structuur voor taakadministratie.

Daarnaast zijn er middelen om eigenaarschap te bevorderen bij kinderen in de klas.

- Een takenkaart (Berends & Wolthuis, 2014) daar staan zowel taken als de doelen van de taken. Hierop kan nog onderscheid gemaakt worden tussen doeltaken en keuzetaken.
- Portfolio (Berends & Wolthuis, 2014). Het is een verzameling van werk dat de leerling heeft gemaakt en wil presenteren.
- Bordsessie (het bord in de klas - Stichting leerKRACHT, 2021). Leerlingen denken zelf na over doelen en acties, zo hebben ze invloed in wat er in de klas gebeurt. Samen met een check-in, het delen van successen leidt het bord in de klas tot meer eigenaarschap, saamhorigheid en versterkt het 't leren.

Er zijn dus veel factoren van belang bij het stimuleren van eigenaarschap bij kinderen. Voor alle actoren geldt dat de drie psychologische basisbehoeften van Stevens en Bors (2018) op orde moeten zijn. Waarbij ook de intrinsieke motivatie een rol speelt bij het ontwikkelen van eigenaarschap volgens Bergsma (2021). Als het kind intrinsiek is gemotiveerd kan het zich ontwikkelen en vanuit daar onder begeleiding van ouders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers eigenaarschap ontwikkelen. Waarbij het belangrijk is om de motivatie te vergroten, keuzes aan te bieden, een coachende houding aan te nemen en het goede voorbeeld te geven.

4.3 Eigenaarschap op KBS School A

Ten slotte kijken we naar wat er is beschreven over eigenaarschap in het beleid van KBS School A. Op het schoolplanposter staat dat eigenaarschap centraal staat bij het leren. Leerkrachten en leerlingen werken doelgericht en planmatig en nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leren en ontwikkeling.

Daarin hebben ze een drietal speerpunten centraal staan.

1. Eigen leerproces in beeld
2. Kindgesprekken
3. Werken met weektaken

In de schoolgids voor 2022-2023 staat het bovenstaande beschreven met een aantal toevoegingen. Zo wil de KBS School A ruimte creëren voor zelfstandig werken. Er wordt tegemoet gekomen aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben doormiddel van verdiepingsstof en voor kinderen met meer instructie behoefte kan er een verlegde instructie gevolgd worden.

Daarnaast wordt er zoveel mogelijk rekening gehouden met de persoonlijkheid, het werktempo, de interesse en de aanleg van het kind. Elk kind leert op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo.

Ook wordt er gewerkt met het instrument van handelingsgericht werken (HGW). HGW gaat steeds uit van dezelfde vraag: Wat heeft dit kind, in deze groep, bij deze leerkracht nodig?

Een alternatief voor doubleren of versnellen is het aanbieden van een aangepast lesstofpakket. Het aangepaste leerstofpakket wordt gemaakt op basis van het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Dit wordt gedaan in overleg met ouders/verzorgers en de trajectbegeleider van Catent.

Kinderen worden uitgedaagd het beste uit zichzelf te halen. Leerkrachten bieden ondersteuning en vertrouwen, zodat er aan het competentieprofiel van het kind recht wordt gedaan.

De rol van de leerkracht is naast die van de leider steeds meer die van de begeleider. Daardoor komt er ruimte om kinderen die dat nodig hebben individueel te begeleiden. Bovendien krijgen kinderen door deze werkwijze ook werkelijk een kans zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen houding, gedrag en vorderingen. In dit proces van zelfstandig werken wordt er ruimte gecreëerd voor feedback tussen leerlingen onderling en tussen leerkracht en leerling.

Door verder te zoeken in documenten kom ik uit bij het jaarplan. Daarin is het speerpunt dat de leerkracht elke 6 weken een (kind)gesprek voert gericht op zijn/haar leerproces. Tevens is de leerling vanaf groep 5 aanwezig bij de rapportgesprekken.

De bovenbouw leerlingen krijgen in hun rapport de cirkel van eigenaarschap, het zogeheten ik-rapport die ze zelf invullen twee keer per jaar.

Verder staat er nog beschreven dat eigenaarschap net als in de algehele visie in het rekenonderwijs centraal staat. Alle doelen zijn geïntigreerd in een gefaseerd aanbod. Er wordt lesgegeven vanuit een betekenisvolle context waarbij een creatieve verwerking mogelijk is. Naast de methode wordt ook "Met sprongen vooruit" ingezet. De methode is duidelijk en voorspelbaar voor leerkracht en leerling. Leerkracht gebonden en zelfstandige moment worden afgewisseld.

Leerlingen in de bovenbouw krijgen huiswerk mee naar huis met het doel om de kinderen te leren plannen.

Er is een leerlingen raad op KBS School A dat als doel heeft de betrokkenheid van leerlingen bij de school te vergroten. De leerlingen mogen meedenken in zaken die voor hun belangrijk zijn. Zo wil de school de stem van de leerlingen horen.

Aanvullend op het aanbod op KBS School A kunnen leerlingen met een specifieke begaafdheid extra aanbod krijgen in de verrijkingsklas. Deze kinderen gaan 1 keer in de week naar de verrijkingsklas in Zwolle. Daar krijgen deze leerlingen een aanbod afgestemd op hun leerbehoeften.

Bovenstaande informatie staat beschreven in ("Schoolgids 2022-2023", 2022).

5. Methode

In dit hoofdstuk vindt u informatie over het onderzoeksplan, welke actoren er van belang zijn en welk tijdspad er bewandeld zal worden.

5.1 Onderzoeksplan

Om de praktische deelvragen te beantwoorden zullen er verschillende manieren van onderzoeken worden ingezet. In het theoretisch kader is gebruik gemaakt van een literatuurstudie en is de visie en het beleid bestudeerd. Om verschillende actoren te bevragen zullen er leerkrachten, pedagogische medewerkers en de intern begeleider vanaf groep 5 worden geïnterviewd. Leerlingen en ouders/verzorgers uit groep 5 tot en met 8 gaan een enquête online invullen. Daarnaast wordt er geobserveerd in de klas.

Als alle informatie verzameld is zal er een analyse gemaakt worden en van daaruit volgt een conclusie en discussie. En zal het onderzoek gepresenteerd worden op KBS School A.

Deze methoden zullen bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Door deze verschillende methoden in te zetten en de verschillende actoren te bevragen en te observeren is triangulatie (Van Der Donk & Van Lanen, 2016) in het onderzoek ingebouwd.

5.2 Actoren

Er worden verschillende actoren betrokken in het onderzoek. Drie leerkrachten, zestig ouders en drie pedagogisch medewerkers zijn van belang voor het beantwoorden van de drie praktische deelvragen. Daarnaast zijn de zestig leerlingen van belang voor de laatste praktische deelvraag. Zij zijn expert op het gebied voor wat ze prettig vinden en om zo kan er achterhaald worden wat de wensen en behoeftes zijn met betrekking tot eigenaarschap. Ten tweede de leerkrachten, zij kunnen vertellen wat ze nu doen en wat al goed werkt rondom het stimuleren van eigenaarschap in de klas en daarin aangeven wat hun wensen en behoeftes zijn.

Ook worden ouders in het onderzoek betrokken. Zij zien de kinderen thuis en weten op dat gebied heel goed wat werkt en wat hun wensen zijn met betrekking op het eigenaarschap van de kinderen. Daarnaast zijn de pedagogisch medewerkers ook van belang. Zij zien de kinderen na school en kunnen vanuit daar vertellen wat ze zien en hun wensen en behoeftes aangeven.

En als laatste de intern begeleider. Zij heeft inzichtelijk hoe het op alle groepen in de bovenbouw gaat. En kan daarbij een vergelijking maken in wat werkt en wat niet. En kent de behoeften van leerlingen, leerkrachten, pedagogisch medewerkers en ouders.

5.3 Instrumenten

Voor de observaties in de klas wordt er gekeken naar hoe leerkrachten de leerlingen stimuleren om eigenaarschap te stimuleren bij de kinderen. Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van een bestaand instrument maar zal de onderzoeker beschrijven wat er te zien is. Door 'live' te observeren in de klas maakt de onderzoeker gebruik van een directe vorm van data verzamelen volgens Van Der Donk en Van Lanen (2016). De onderzoeker kijkt vanuit een aantal kijkpunten op basis van eigenaarschap. Hierbij wordt er kwalitatief (Van Der Donk & Van Lanen, 2016) gelijk opgeschreven wat er gezegd en te zien is in de klas. Dit een vorm van directe observatie en is minder gestructureerd.

Vervolgens zal de onderzoeker in gesprek gaan met de leerkracht om zo de drie praktische deelvragen beantwoord te krijgen. Er zullen open en gesloten vragen gesteld worden. Deze vragen worden gesteld aan alle leerkrachten in de bovenbouw. Ook wordt de intern begeleider geïnterviewd om zo een zo breed mogelijk beeld te krijgen. Volgens Van Der Donk en Van Lanen (2016) kun je door bevragen heel gericht data verzamelen en kun je tijdens het gesprek je vragen aanpassen en inspelen op wat er gezegd wordt. Deze gesprekken zal de onderzoeker vast gaan leggen met gebruik van een dictafoon om ze daarna uit te kunnen werken.

Leerlingen, ouders en pedagogisch medewerkers worden bevraagd middels een enquête die ze via een link in kunnen vullen. Deze enquête bestaat uit meerkeuze vragen waaruit ze kunnen kiezen welke antwoordt het beste bij ze past. Ook zullen er gesloten vragen gesteld worden. Deze manier van data verzamelen kan in een relatief korte tijd om data te verzamelen van meerdere personen. En zo kan de onderzoeker data achterhalen die niet direct waarneembaar is (Van Der Donk & Van Lanen, 2016).

5.4 Tijdspad

1. Hoe stimuleren leerkrachten, ouders en pedagogisch medewerkers eigenaarschap op dit moment?
2. Hoe ervaren leerkrachten, ouders en pedagogisch medewerkers het stimuleren van eigenaarschap? Waar zijn deze actoren tevreden over rondom het stimuleren van eigenaarschap?
3. Wat zijn de wensen/behoefte met betrekking op eigenaarschap van leerkrachten, ouders en leerlingen?

Deelvraag	Methode	Hoe wordt het uitgevoerd?	Betrokkenen	Wanneer
1, 2 en 3	bevragen	In gesprek gaan	Leerkrachten en de intern begeleider	Week 22 en 23
1, 2 en 3	Bevragen	Enquête uitzetten online	Ouders en pedagogisch medewerkers	Week 22
3	Bevragen	Enquête uitzetten online	Leerlingen	Week 22
1	Observeren	Beschrijvende observatie in groep 5/6 en 7/8	Onderzoeker, leerlingen en leerkrachten	Week 22
1, 2 en 3	Analyseren	Alle gegevens vergelijken en conclusies trekken	Onderzoeker	Week 23 en 24
1, 2 en 3	Presenteren	Presenteren en gesprek voeren	Leerkrachten, intern begeleider en onderzoeker	Week 25

6. Resultaten

In hoofdstuk vier zal er antwoordt worden gegeven op de praktische deelvragen uit hoofdstuk 1 naar aanleiding van de verzamelde data. Om tot analyse te komen zijn de volgende drie fases doorlopen zoals Van Der Donk en Van Lanen (2016) beschrijven: het ordenen van de verzamelde data per deelvraag, het reduceren en combineren van de data en het presenteren van de analyseresultaten.

6.1 Het stimuleren van eigenaarschap door leerkrachten, ouders en pedagogische medewerkers op dit moment.

Hier volgt een samenvatting van de antwoorden tijdens de interviews met de leerkrachten en de intern begeleider.

Leerkrachten stimuleren eigenaarschap op dit moment op verschillende manieren. Alle leerkrachten maken gebruik van het blokje. Zo kunnen kinderen zelf aan geven of ze niet gestoord willen worden en ligt het blokje op rood. Dit geldt ook voor een aantal leerlingen als ze de instructie begrijpen en alvast verder willen werken. Als het blokje op groen ligt, mag een klasgenoot vragen stellen en zijn ze beschikbaar. En als laatste kunnen ze het vraagteken gebruiken als ze een vraag hebben en de leerkracht ziet het vraagteken op hun tafel komt de leerkracht langs om hun vragen te beantwoorden. Zo stimuleren ze de leerlingen om verantwoording te nemen voor hun werk en wordt er getraind met uitgestelde aandacht.

Alle leerkrachten maken gebruik van een weektaak. Daarbij krijgen de leerlingen de verantwoording om deze taken te maken en te verdelen over de week. Eind van de week moeten alle taken voldaan zijn. In groep zeven en acht hebben ze de keuze tussen moet en mag taken. De moet taken moeten eind van de week af zijn en de mag taken kunnen ze doen wanneer daar tijd voor is. Op hun weektaak kruisen ze aan of de taak volbracht is. In groep vijf en zes zijn de weektaken ook zo verdeeld. Alleen daar staat naast het vakje voldaan ook nog een extra vakje met smileys zodat ze aan kunnen geven hoe de taak is gegaan. Tijdens de observatie viel mij op dat ze dit ook trouw deden. Alleen geven leerlingen aan dat het daarna niet wordt besproken, alleen wanneer een leerling dit zelf aangeeft. Dit werd in het interview ook door de leerkracht bevestigd.

Leerlingen mogen voor bepaalde vakken zelf nakijken de leerkracht controleert dit aan het einde van de dag. Als kinderen veel fouten hebben gemaakt komen ze soms naar de leerkracht toe, maar niet alle leerlingen doen dit. Daarbij krijgen ze de kans op zelfstandig te evalueren aan de hand van hun gemaakte opdrachten. Dit gebeurt wel minimaal geven de leerkrachten aan. Met de leerlingen van de verrijkingsklas wordt er al wel meer geëvalueerd.

Groep zes krijgt al gematigd huiswerk mee naar huis en groep zeven en acht krijgt dit wekelijks en moeten dit aan het na een week weer inleveren. Dit wordt gezamenlijk nagekeken. Ze zijn hier zelf verantwoordelijk voor. Als ze hun huiswerk niet gemaakt hebben hangen hier consequenties aan. Ook krijgen de leerlingen verantwoordelijkheid voor het leren van een toets. Dit gebeurt in groep vijf tot en met acht.

Uit observaties blijkt dat de leerkrachten kinderen zelf na laten denken door de manier van vragen stellen en uitleggen. Ze proberen de vragen zo te stellen dat het kind aangezet wordt tot denken. En er worden ook complimenten gegeven over hoe ze aan het werk zijn. Zo hoorde ik tijdens de observatie het volgende:

*“Meestal zeg ik iets over de volume. Wat zeg ik dan? De fluisterstem.
Dat ging echt heel erg goed. Deze gebruikten jullie ook.”*

Ook gaf een leerling aan dat hij het deze week een paar keer vergeten was om het op te schrijven. De leerkracht stelde de volgende vraag om de leerling meer eigenaarschap te geven:

*“Hoe kunnen we ervoor zorgen dat je de volgende keer het niet vergeet?
Leerling zeg: een briefje op mijn tafel plakken.”*

Dit voorbeeld bevestigt wat leerkrachten tijdens het interview vertelden dat ze leerlingen zelf na laten denken. Ook krijgen leerlingen de kans om input te geven over bijvoorbeeld het kiezen van een nieuwe plek na de vakantie.

In de observaties viel op dat de ene leerkracht het doel wel benoemd van de les en een ander niet. Ook zag ik niet terug komen dat leerkrachten erop terug komen.

Leerkrachten geven aan dat ze problemen weer terug leggen bij de kinderen om ze zelf na te laten denken en het probleem bij de kinderen te laten. Daarin geeft 1 leerkracht aan heel vaak het woord ‘helpen’ te gebruiken waardoor ze de leerling aanzet tot denken. zoals bijvoorbeeld: *“Denk jij dat je de ander hier nu mee helpt?”*

Ouders zijn betrokken in het onderzoek door middel van een enquête. Van de vijftig ouders hebben er negen ouders de enquête ingevuld. Doordat er weinig respons is geweest op de enquête kun je de validiteit in twijfel trekken. Van de ouders die de enquête formulier in hebben gevuld volgt hiervan een samenvatting.

Alle kinderen krijgen van hun ouders/verzorgers verantwoordelijkheden en taken om zelfstandig uit te voeren.

55,6% geeft aan dat kinderen mee mogen beslissen over besluiten en dat ze daarin hun stem mogen laten horen.

88,9% van de kinderen krijgen ruimte van hun ouders/verzorgers om eigen keuzes te maken binnen bepaalde grenzen. En 77,8 % van de kinderen worden door hun ouders/verzorgers aangemoedigd om zelfstandig problemen op te lossen en oplossingen te vinden. Ouders verzorgers benadrukken vaak (77,8%) het belang van eigenaarschap bij hun kinderen, 22,5 % doet dit soms.

Pedagogisch medewerkers stimuleren eigenaarschap door te kijken wat kinderen nodig hebben en hierop in te spelen door vragen te stellen aan de kinderen zodat ze geprikkeld worden om zelf een oplossing te bedenken. Er is daarin veel interactie met de kinderen. En daarin krijgen de kinderen de kans om zelf te onderzoeken. Ook worden er materialen aangeboden die ze zelf kunnen pakken om er mee te werken of te spelen

6.2 Wat zijn de ervaringen en gaat goed in het stimuleren van eigenaarschap.

Leerkrachten vertellen dat ze veel in gesprek zijn met de kinderen gedurende de dag. Daarbij koppelen ze veel terug van wat ze zien. Dit blijkt ook uit de observaties die in de klas zijn uitgevoerd. Ze maken op die manier kinderen verantwoordelijk en stimuleren dit door de vraagstelling. Ze geven leerlingen daarin niet een kant en klaar antwoord, maar laten leerlingen zelf nadenken om zo eigenaarschap te ontwikkelen. Dit is iets wat alle leerkrachten aangeven. Door dit te doen leren kinderen elkaar te helpen en zie je ze groeien. De intern begeleider geeft hierin ook aan dat modelleren erg belangrijk is. als je zelf het goede voorbeeld geeft volgen kinderen dit ook. En dit blijkt ook uit de gesprekken met de leerkrachten dat het helpend is waardoor kinderen elkaar steeds meer gaan helpen. Daarin gaf een leerkracht het volgende voorbeeld van hoe ze het jaar start met een presentatie om eigenaarschap te stimuleren en wat heel goed werkt.

“Aan het begin van het jaar geef ik al een presentatie over 'zielepieten en superhelden' hierbij leer ik ze al dat ze zelf verantwoordelijkheid nemen voor taken.

*Een zielepiet zegt 'ik heb geen gum'
Een superheld zegt: 'waar kan ik een nieuwe gum vinden'. Bij de vraag 'ik heb geen gum'.
zeg je eigenlijk 'ik heb een probleem en jij moet het voor mij oplossen'.
Door het jaar met deze mindset verandering te beginnen merk ik dat ik hier de rest van het
jaar de vruchten van pluk en dat kinderen hier elkaar ook verantwoordelijk voor maken.
Vragen over iets wat ze kwijt zijn oid krijg ik hierdoor eigenlijk niet meer. Kinderen gaan
hierdoor ook zelf oplossingsgericht nadenken”.*

Leerkrachten en de intern begeleider geven aan dat er geen persoonlijke doelen op worden gesteld. De kinderen die naar de verrijkingsklas gaan stellen daar doelen op. Aan deze doelen werken ze ook in de klas. Dit komt dan meer vanuit de verrijkingsklas. Deze doelen worden opgesteld door de leerkracht, ouders en kinderen. Deze doelen zijn vaak gericht op het leren leren. Op kwaliteit leveren en niet op kwantiteit. Dat gaat heel goed. Hierin helpt de leerkracht met evalueren door vragen te stellen.

1 leerkracht verteld dat ze al veel hebben geprobeerd zoals; “Doelen op de muur was fantastisch. Maar het goed neerzetten is er nog niet echt geweest. Het heeft geen stand gehouden”. Deze leerkracht dacht dat het kwam door dat er te weinig draagvlak was. Je had toen dingen waardoor leerlingen bewuster gingen leren door doelen zichtbaar te maken. Het kostte te veel tijd en de prioriteit lag op dat moment niet bij de doelen muur.

Leerkrachten vertellen dat er een aantal kinderen zijn die een kritische werkhouding hebben en daarin eigenaarschap tonen. Zoals met het nakijken van werk. Als ze veel fouten hebben gemaakt komen ze bij de leerkracht om het te evalueren.

Ook worden toetsen en presentaties samen met de klas gereflecteerd en dat werkt goed.

Ouders en verzorgers zien dat kinderen taken voltooien en dit op tijd doen. Daarbij tonen kinderen betrokkenheid en motivatie. Dit geeft 66.7% van de ouders aan in de enquête. Twee derde van de ouders geven aan dat kinderen het moeilijk vinden om zelfstandig problemen op te lossen terwijl kinderen daar volgens de enquête wel in gestimuleerd worden door 77.8% van de ouders/verzorgers. Alle ouders/verzorgers die de enquête ingevuld hebben zien dat kinderen door het stimuleren om zelfstandig problemen op te lossen dat kinderen ook meer zelfstandigheid tonen en ook meer zelfvertrouwen krijgen. Daarbij geeft de helft van de ouders aan dat kinderen meer verantwoordelijkheid nemen en probleemoplossend gaan denken. 40% van de ouders/verzorgers vindt dat kinderen meer betrokken zijn en motivatie hebben om eigenaarschap te tonen.

Pedagogisch medewerkers merken door veel het gesprek aan te gaan en de kinderen de ruimte te geven om te onderzoeken dat kinderen zich verantwoordelijker gaan voelen en daarin eigenaarschap ontwikkelen. Door de kinderen de kans te geven om vooral heel veel te doen en te onderzoeken om dit vervolgens na te bespreken met de kinderen hoe het is gegaan.

6.3 De wensen en behoeftes met betrekking op eigenaarschap.

Na aanleiding van de interviews en enquêtes zijn er een aantal wensen en behoeftes naar voren gekomen van de leerkrachten, intern begeleider, ouders/verzorgers, pedagogisch medewerkers en de kinderen.

We starten met de wensen en behoeften van de leerkrachten en de intern begeleider. Zij geven aan dat ze het belangrijk vinden om kinderen verder te helpen door de juiste vragen te stellen en dit graag willen behouden zoals ze al doen en daarin dieper in kunnen gaan op de leerdoelen. Het doel van de les benoemen en na de les evalueren geven ze allemaal aan als een belangrijke factor.

Graag zouden alle leerkrachten verder willen met persoonlijke doelen stellen en hier samen met de kinderen aan willen werken en reflecteren. Daarbij zouden ze het graag inzichtelijk willen maken. Voorbeelden die zij gaven waren een doelen/datamuur in de klas. Het doel op het bord schrijven zodat het voor iedereen inzichtelijk wordt. Gesprekken voeren met het kind en samen persoonlijke doelen opstellen en hieraan werken. Zodat het in een portfolio kan of aan het rapport toegevoegd kan worden.

Een leerkracht geeft ook aan dat ze dit dan uiteindelijk kunnen vertellen in hun eigen rapportgesprek, ook zou het mooi zijn als er ook anderen dingen in het rapport staan dan alleen de schoolvakken. Zodat kinderen ook merken dat andere dingen belangrijk zijn bijvoorbeeld de sociale vaardigheden. Belangrijk voor de kinderen die daarin kunnen stralen en minder stralen in schoolvakken.

Het kan eigenaarschap stimuleren om kinderen zelf hun rapport op te stellen waar zij trots op zijn. Daarover werd het volgende gezegd; *“Reken en lezen hoeft van mij niet in het rapport. Je rapport is juist iets waar je trots op moet zijn en kunt laten zien wat het kind de afgelopen tijd heeft geleerd. Ik denk dat we kinderen moeten leren dat als je goed bent in rekenen dat dat je niet perse slim maakt. Er werd gezegd door kinderen; hij is zo slim maar heb je wel eens gezien hoe hij probeert vrienden te maken. Hoezo is hij slim elk kind is slim op zijn eigen gebied. En als je kinderen eigenaarschap geeft kunnen ze hier alleen maar groeien en eigenaarschap laten zien.*

Ook wordt aangegeven door twee van de drie leerkrachten dat ze meer zouden willen doen met de weektaak. In groep 5 en 6 werd aangegeven dat ze meer gebruik wilden maken van de smileys en deze juist te gaan evalueren en bespreekbaar maken. Alle leerkrachten gaven aan dat ze graag meer persoonlijke taken van de leerlingen op de weektaak zouden willen zien.

Alle leerkrachten zouden verschillende werkvormen aan willen bieden. Hierin werd aangegeven dat ze zo de motivatie konden verhogen door dit te doen als het gaat om eigenaarschap. Want als ze gemotiveerd zijn, zijn ze ook meer betrokken.

De intern begeleider zou het mooi vinden als de bordsessies die nu de leerkrachten doen met doelen opstellen, dit door te voeren in de klas om eigenaarschap bij de kinderen te vergroten.

Als laatste werd aangegeven door 2 van de 3 leerkrachten om naast het doel ook uit te leggen waarom je iets leert en waar je het voor nodig bent.

Ouders/verzorgers hebben volgens de enquête verschillende wensen en behoeften. 77,8% van de ouders/verzorgers zoeken naar een balans tussen begeleiding en zelfstandigheid. 55,5% geeft aan belang te hebben bij praktische tips en advies. 33,3 % zou het prettig vinden om ervaringen te delen met andere ouders/verzorgers. Een klein deel (22,5%) geeft aan belang te hebben bij workshops of training over eigenaarschap. Alle ouders/verzorgers geven aan dat ze het belangrijk vinden dat kinderen eigenaarschap ontwikkelen.

Pedagogisch medewerkers geven in de enquête aan vooral een ondersteunende rol te willen bieden aan de kinderen. Daarbij vinden ze het belangrijk om in gesprek te blijven met de kinderen en prikkelende vragen te stellen om kinderen zelf na te laten denken. en willen ze graag kinderen de ruimte geven om te onderzoeken.

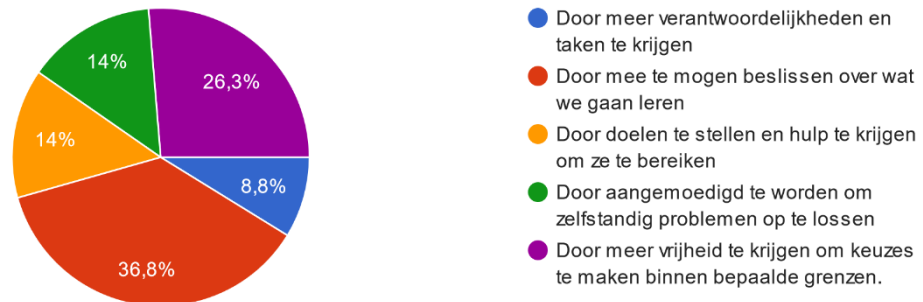
1 pedagogisch medewerker geeft aan behoefte te hebben aan ondersteuning in het stellen van de juiste prikkelende vragen.

Leerlingen zijn duidelijk over wat ze graag willen. Uit de enquête die verspreid is onder 60 kinderen zijn er 57 ingevuld. Dat betekent dat we een goed beeld hebben over wat de wensen en behoeften zijn van de kinderen.

78,9% geeft aan dat ze graag zelf mee willen beslissen over wat er op de weektaak komt te staan. Nog eens 17,5% geeft hieraan dat ze dat misschien wel zouden willen en het overige gedeelte geeft aan hierin niet mee te willen beslissen.

Op welke manieren zou je graag gestimuleerd willen worden in de klas?

57 antwoorden

Uit bovenstaande tabel kun je zien dat leerlingen op verschillende manieren gestimuleerd willen worden. Het grootste gedeelte wil graag meebeslissen in wat ze gaan leren.

Bij de vraag welke taken leerlingen graag op hun weektaak willen hebben. Wordt er heel veelzijdig geantwoord, dit gaat van presentaties tot aan rekenspellen of projecten om dingen te maken. Het is heel divers.

49,1% van de kinderen geven aan dat ze graag zelf meer willen kiezen uit verschillende keuzes. 43,9% van de kinderen zou graag zelf doelen op willen stellen in wat ze graag willen leren en 31,6% wil graag weten waarom ze iets leren.

7. Conclusie en discussie

7.1 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt er een conclusie gemaakt op basis van de resultaten uit het praktijkonderzoek en het literatuuronderzoek. De onderzoeksvraag die centraal stond is: Hoe kunnen leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers, leerlingen uit de bovenbouw stimuleren om eigenaarschap te verbeteren op KBS School A?

Uit het literatuuronderzoek kwam naar voren dat leerkrachten, ouders/opvoeders en pedagogisch medewerkers vaardigheden nodig hebben volgens Van der Vegt (2016) om leerlingen zelfgestuurd te laten leren. Kinderen, leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers zullen een positieve houding moeten hebben om kinderen zelfgestuurd te laten leren. Deze positieve houding vindt je terug in het hoofdstuk resultaten. Ouders/verzorgers geven aan dat ze het ontwikkelen van eigenaarschap belangrijk vinden. Ook Leerkrachten en pedagogisch medewerkers staan daar positief in en willen het graag stimuleren vanwege de positieve effecten die het heeft op kinderen.

Een leerkracht, ouder/verzorger of pedagogisch medewerker moet kinderen volgens Van der Vegt (2016) motiveren, keuzes aanbieden, coachen, modelleren om eigenaarschap te stimuleren. Uit de resultaten blijkt dat leerkrachten, ouders/verzorgers en pedagogisch medewerkers kinderen graag willen motiveren, dit doen ze doormiddel van de coachende rol en van daaruit vragen te stellen en feedback te geven. Deze feedback voldoet aan de drie fases volgens Hattie (2014). Pedagogisch medewerkers zijn hier al wel bewust mee bezig maar willen dit nog beter in kunnen zetten. Als de coachende rol bekeken wordt vanuit de theorie van Zimmerman en Schunk (2013) kan er door de verschillende actoren nog meer eigenaarschap gestimuleerd worden door het stellen van doelen, zelfevaluatie en zelfmonitoring. Dit is ook iets wat leerkrachten en de intern begeleider aangeven als wens en behoefte om kinderen te stimuleren in eigenaarschap.

Volgens Deleij (2016) is het van belang dat kinderen zelf kunnen evalueren. In de praktijk blijkt dit minder naar voren te komen. Er wordt globaal en bij sommige vakken door de leerkrachten geëvalueerd. Leerkrachten geven aan dat ze dit graag meer in willen zetten. Dit geldt voor de weektaken, maar ook op doelen die bij de lesstof hoort of doelen die kinderen zelf stellen. Iets wat in de praktijk nu alleen gebeurt bij de leerlingen die naar de verrijkingsklas gaan.

Een vaardigheid die niet expliciet ingezet wordt door leerkrachten is keuzes aanbieden. Er worden keuzes door leerkrachten aangeboden in de weektaak en door het gebruik van het blokje. Kinderen en leerkrachten geven aan dat ze graag meer keuzes aan willen hebben of aan willen bieden in andere werkvormen. Daarentegen zeggen ouders kinderen juist keuzes te laten maken binnen bepaalde grenzen passend bij de leeftijd.

Zimmerman en Schunk geven aan dat zelfmonitoring en zelfinstructie vaardigheden zijn die leerlingen moeten ontwikkelen om meer eigenaarschap te kunnen tonen. Middels feedback komen ouders/verzorgers, leerkrachten en pedagogisch medewerkers tegemoet aan deze vaardigheden. Wat past bij de coachende rol volgens Van der Vegt (2016). Hierin mist nog dat het inzichtelijk wordt gemaakt voor de kinderen en dat het duidelijk wordt wat het effect is van hun inspanningen. Maar ook dat kinderen in de klas meer verantwoordelijkheid kunnen nemen om te bepalen welke instructie zinvol is en wanneer ze een doel hebben bereikt. Door deze stap te nemen ontwikkelen leerlingen een gevoel van verantwoordelijkheid die past bij eigenaarschap volgens Zimmerman en Schunk (2013).

Alle actoren zijn zich bewust van hun rolmodel. En dat modelleren belangrijk is voor de kinderen zodat ze zien hoe een ouder of professional dat doet.

7.2 Discussie

In dit hoofdstuk vindt u de discussiepunten die uit het onderzoek naar voorkomen. De resultaten van dit onderzoek zijn tot stand gekomen door te bestuderen, observeren en te bevragen.

Om antwoord te geven op de praktische deelvragen hoe ouders eigenaarschap stimuleren op dit moment? Hoe ervaren ouders het stimuleren van eigenaarschap en waar zijn ze tevreden over? En wat zijn de wensen en behoeftes met betrekking op eigenaarschap van ouders? Is er als meetinstrument een enquête ingezet.

Van de 55 ouders hebben 9 ouders de enquête ingevuld, dit is relatief weinig en daardoor kan de uitkomst van de ouders in het onderzoek in twijfel worden gebracht.

Om een betere analyse te kunnen maken had de enquête nogmaals verspreidt kunnen worden onder de ouders of hadden de ouders geïnterviewd kunnen worden.

De enquêtes en de interviews zijn gelijktijdig uitgevoerd. Echter ontstond vanuit de interviews met de professionals nieuwe vragen die relevant hadden kunnen zijn voor de enquête met ouders en leerlingen. Het verwerken van deze vragen was niet meer mogelijk.

De enquête die door pedagogisch medewerkers in is gevuld was vrij summier. Door een enquête in te laten vullen heb je niet de mogelijkheid om verdiepende vragen te stellen. Door de tijd was het niet meer mogelijk om een interview af te nemen met de pedagogisch medewerkers.

7.3 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de aanbevelingen geschreven die gedaan worden voor KBS School A. De aanbevelingen in dit hoofdstuk zullen aanleiding zijn tot discussie tussen met als doel een antwoord te verkrijgen op de hoofdvraag van dit onderzoek. Hoe kunnen leerkrachten, ouders/opvoeders en pedagogisch medewerkers leerlingen uit de bovenbouw stimuleren om eigenaarschap te verbeteren op KBS School A?

Op KBS School A staat eigenaarschap centraal volgens de visie. Uit de praktijk blijkt dat dit minimaal is en in ontwikkeling. Leerkrachten geven aan hier graag vaste handvaten voor verbetering willen.

Uit de literatuur blijkt dat het stellen van eigen doelen erg belangrijk is volgens Zimmerman en Schunk (2013). Deze doelen kunnen gesteld worden aan de hand van de lesstof bij het begin van een les en geëvalueerd worden aan het eind van de les. Kinderen zouden hierin persoonlijk een leerdoel aan kunnen koppelen. Dit zou gerealiseerd kunnen worden middels een doelenbord/ datamuur of met het bord in de klas van stichting leerkracht (het bord in de klas - Stichting leerKRACHT, 2021). Het bord in de klas zou een mooie aanvulling zijn op het huidige bord en werk sessies die leerkrachten nu al in de praktijk brengen met stichting leerkracht op teamniveau. Er is al ervaring hoe het werkt en zou daarom makkelijker te implementeren zijn in de klas. Hierbij komen leerkrachten tegemoet om de vier vaardigheden volgens Zimmerman en Schunk (2013) van de leerling te ontwikkelen ter bevordering van eigenaarschap.

Daarnaast geven kinderen aan graag andere werkvormen te willen en meer inbreng te hebben in wat ze willen leren. Om aan deze wens tegemoet te komen zouden er wijzigingen in het rapport gemaakt kunnen worden. Er zou een portfolio toegevoegd kunnen worden waarin kinderen een persoonlijk doel hebben gesteld en met behulp van het portfolio kunnen laten zien hoe ze eraan gewerkt hebben. Wat bijdraagt aan de vier vaardigheden volgens Zimmerman en Schunk (2013). Ten eerste het opstellen van een eigen doel, vervolgens deze evalueren (zelfevaluatie) en hiervan de (zelfmonitoring) bijhouden en als laatste daarin aan te geven of ze nog instructie (zelfinstructie) nodig hebben of niet. Daarbij kan de leerkracht, ouder/verzorger of pedagogisch medewerker bij stimuleren, keuzes aanbieden,

coachen en modelleren wat van belang is volgens Van der Vegt (2016) om eigenaarschap te stimuleren.

Om nog een stapje verder te gaan betreft het stimuleren van eigenaarschap zouden leerkrachten van KBS School A meer vaardigheden aan het rapport toe kunnen voegen. Deze vaardigheden kunnen bespreekbaar gemaakt worden in een kind gesprek. Wat past bij wat er in het beleid beschreven staat en het kindgesprek elke 6 weken plaats te laten vinden. En uiteindelijk in het gesprek over het rapport waarin de leerling vertelt over zijn leerproces. Dit komt overeen met wensen van de leerkrachten. Maar ook met de wensen van de kinderen want hierin kunnen kinderen eigenaarschap pakken over wat ze zelf willen leren.

Ouders zouden in deze aanbevelingen een rol kunnen hebben betreft het coachende gedeelte. Waarbij de leerkracht tegemoet kan komen aan de wens van ouders door praktische tips en adviezen te geven. Hierin zouden ook de pedagogisch medewerkers betrokken kunnen worden bij doelen die doorgetrokken kunnen worden naar de buitenschoolse opvang. Ook hierin zou er overeenstemming plaats kunnen vinden hoe de coachende rol hierin op te pakken door het samen te bespreken.

8. Presenteren en evalueren

Dit onderzoek naar het stimuleren van eigenaarschap in de bovenbouw is gepresenteerd met een PowerPoint. Tijdens de presentatie werd er inhoudelijke informatie gedeeld. Zoals de theorie, resultaten en de aanbevelingen. Tijdens de presentatie konden leerkrachten, directeur en intern begeleider schaalwandelen. Aan de hand van vragen konden ze aangeven hoe ze er nu in stonden en hoe ze er graag in willen staan. Aan de hand daarvan is het gesprek op gang gekomen door verdiepende vragen te stellen.

De eindpresentatie vond plaats met twee leerkrachten van de bovenbouw, directeur en de intern begeleider. Eenmaal bij het punt resultaten waren de collega's erg benieuwd wat er uit was gekomen. Vooral in de resultaten van de wensen en behoefte van kinderen en de leerkrachten. We hebben de wensen en behoeften besproken. Er kwam een dialoog opgang. Wat willen de kinderen? daarin was het resultaat duidelijk de kinderen willen graag doelen opstellen en daarin meebeslissen. Ook andere werkvormen kwam aan bod. Dit was in de enquête een open vraag en werd heel veelzijdig beantwoord. Ook was de directeur erg benieuwd naar de wensen en behoeften van de leerkrachten. Vervolgens hebben we de aanbevelingen besproken. Daarbij zag ik dat het goed werd ontvangen, er kwamen vragen en er was even verbazing op het punt van de speerpunten dat er uit een onderzoek was gekomen dat sommige niet werden gedaan. Er waren verschillende aanbevelingen waarvan een aantal haalbaar waren zoals het stellen van doelen voor de les en aan het einde van de les. Ook hierbij werd de dialoog gestart. Hoe ga je het aanpakken. Elke week wordt het EDI model gedeeld in de memo. Hierbij gaf ik een terugkoppeling dat het daarin staat. Ook de intern begeleider bevestigde dat. Mijn collega zei, fijn, dat je ons er even attent op maakt "ik ga dit meenemen in mijn lessen want het is voor de kinderen belangrijk om zo eigenaarschap te ontwikkelen. Even terugkomen op het lesdoel".

De aanbevelingen zijn mooi, maar er is ook een maar. Want er blijkt in het verleden al heel veel geprobeerd te zijn. Wat allemaal veel tijd kost en dat is iets wat weerstand oproept. Wat ik merkte tijdens de reacties op de aanbevelingen. We zijn weer terug gaan kijken naar de speerpunten en aan hoe leerkrachten eigenaarschap het beste kunnen stimuleren. Terug naar de basis voor mijn gevoel en dat was goed. Zo hebben we gekeken wat we konden doen om het vervolgens weer terug te gaan koppelen naar de speerpunten. Wat willen wij en wat kunnen wij? Wat is haalbaar en realistisch? Helemaal gezien hoe de visie nu staat omdat we dit niet waarmaken. Zo ging de dialoog nog even verder er hebben we ook even terug geblikt over wat het beste is voor de kinderen voor het ontwikkelen van eigenaarschap. Mooi om te zien hoe iedereen open en kritisch erin stond. Uiteindelijk was de tijd om en hebben we afgesproken om er nog eens kritisch na te gaan kijken hoe we het als team aan zouden kunnen pakken omdat er wel draagvlak voor nodig is.

Alle rollen die passen bij het profiel van een Pedagogisch Educatief professional komen terug in het onderzoek. Om te beginnen bij de rol van pedagogisch professional. Is het van belang om kennis te hebben van de ontwikkeling van de kinderen, maar ook het werken vanuit een pedagogische visie. Wat in dit onderzoek naar voren kwam dat de visie niet helemaal meer klopt met wat er in de praktijk uitgevoerd wordt. Dit geeft inzichten en hierbij kan de rol van pedagogisch professional ingezet worden. Het onderzoeken en bevragen van de kinderen op een manier die past bij de leeftijd heeft hierin een rol gespeeld. Maar ook om kritisch te kijken naar de kinderen in de rol van pedagogisch professional. Wat zien we aan eigenaarschap? Wat doen de kinderen? Pakken ze verantwoordelijkheid? Allemaal belangrijke factoren om professioneel met een pedagogische blik naar te kijken.

Dan kom ik op de rol van verbinder. Als pedagogisch educatief professional leg je de verbinding. De ontwikkelingsbehoeften zijn in kaart gebracht van de kinderen, maar ook die van ouders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers. Daar is een open houding voor nodig en heb je veel moeten communiceren waardoor je verbinding maakt. Samen zullen we

moeten verbinden om te gaan kijken wat er haalbaar is. Daarin komt de rol van vormgever naar voren. Door de verbinding en pedagogisch kennis kom je verder in je onderzoek, waardoor je theorie en praktijk kunt gaan koppelen en zo het opgroei en ontwikkelingsklimaat van het kind in beeld hebt, maar daardoor zicht krijgt op verbeterpunten of vernieuwen. Daarbij is gebruik gemaakt van het netwerk om het kind heen om alle betrokkenen uit het sociale netwerk van het kind te betrekken en zo vorm te gaan geven aan nieuwe ideeën. Vervolgens is de rol van initiator belangrijk voor het verbinden met elkaar en daarin te ontwikkelen en te organiseren. Zo is er de presentatie van het onderzoek. Deze presentatie organiseer ik in dit geval om de aanbevelingen zo ontwikkelingsgericht te presenteren voor binnen en buiten de organisatie door verschillende actoren om tafel te krijgen.

Zo zijn alle rollen van de Pedagogisch Educatief Professional belangrijk en staan ze steeds met elkaar in verbinding.

Literatuurlijst

- Berends, R. F., & Wolthuis, H. (2014). *Focus op Dalton*.
- Bergsma, T. (2021). *Nieuwe onderwijsruimte*.
- Bors, G., Stevens, L., Andersson, A., Letschert, B., Van Der Raadt, R., & Verbeeck, K. (2014). *Pedagogische tact: Op het goede moment het juiste doen, ook in de ogen van de leerling*. Maklu.
- Deleij, M. (2016). Eigenaarschap, zo simpel! *JSW*, 32–35.
- Dobber, M., & van Oers, B. (2018). *Spelen en leren op school*. Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.
- Duckworth, K. (2009). *Self-regulated learning*. University of London.
- Hattie, J. A. (2014). *Leren zichtbaar maken: nederlandse vertaling van visible learning for teachers*.
- het bord in de klas - Stichting leerKRACHT*. (2021, 31 augustus). Stichting leerKRACHT. <https://stichting-leerkracht.nl/zelf-aan-de-slag/aan-de-slag-met-je-leerlingen/het-bord-in-de-klas/>
- Klein Hulse, A., & van den Berg, N. (2017). *Hoe kunnen docenten het eigenaarschap van leerlingen in het voortgezet onderwijs versterken?* www.kennisrotonde.nl.
- Röhner, R., & Wenke, H. (2004). *Dalton-onderwijs: een blijvende inspiratie*.
- Ryan, R. M., & Deci. (2000). *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions*. <https://mmrg.pbworks.com/f/Ryan,+Deci+00.pdf>
- Schoolgids 2022-2023. (2022). In *KBS School A*.
- Slooter, M. (2022). De zes rollen van de leraar: coach. *Onderwijs van Morgen*. <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/de-zes-rollen-van-de-leraar-coach/>
- Stevens, L. M. (2014). *Zin in leren*. Garant.
- Van Der Donk, C., & Van Lanen, B. (2016). *Praktijkonderzoek in de school*.
- van der Vegt, A. (2016). *Welk leerkrachtgedrag is effectief om zelfgestuurd leren te bevorderen?* Kennisrotonde. Geraadpleegd op 29 mei 2023, van <https://www.kennisrotonde.nl/sites/kennisrotonde/files/migrate/094-Antwoord-Leerkrachtgedrag-zelfstandig-leren.pdf>
- Zelfregulering - Leerlijnen 21e -eeuwse vaardigheden*. (2020, maart). slo.nl.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2013). *Self-Regulated Learning and Academic Achievement: Theoretical Perspectives*. Routledge.

